

Verslag informatiebijeenkomst 'het nieuwe subsidiestelsel', 6 juli 2007, Stadsschouwburg Utrecht

Verslag door Robbert van Heuven

De bijeenkomst in de Utrechtse Schouwburg wordt geopend door voorzitter van Kunsten'92 Ad 's-Gravesande. Na de vorige ledenvergadering in het Amsterdamse Ketelhuis, waar Martin Berendse van OCW een toelichting gaf op de nota *Verschil Maken*, werd besloten nog eens een dergelijke bijeenkomst te beleggen als er meer bekend zou zijn over het nieuwe subsidiestelsel. Het recente verschijnen van de hoofdlijnennota *Kunst van Leven* van cultuurminister Plasterk, leek een goede aanleiding om opnieuw de ledenvergadering van Kunsten'92 te koppelen aan een informatiebijeenkomst. 's-Gravesande wijst er nog eens op dat ondanks de gezamenlijke organisatie van deze middag door Kunsten'92 en OCW, de door de sprekers gemaakte opmerkingen niet noodzakelijkerwijs de mening van Kunsten'92 verwoorden.

Judith van Kranendonk, directeur generaal Cultuur en Media bij OCW, geeft een korte toelichting op de hoofdlijnennota. Zij wijst er op dat het uitgangspunt van de nota de keuze is voor een brede basis en een hoge top, waarbij gerichte keuzes bijdragen aan het versterken van die top en aan het stimuleren van vernieuwing binnen de culturele sector. Er is gekozen om het beleid uit te werken volgens vijf thema's, die min of meer gelijk lopen met de thema's uit het advies *Innoveren, participeren!* van de Raad voor Cultuur. Ten eerste 'Excellentie'. De minister wil toptalent gaan stimuleren, ook met het oog op de grotere nadruk op internationalisering. Een Vermeerprijs voor toptalent is een van de instrumenten om dat talent te stimuleren. Twee andere thema's zijn 'Innovatie en E-cultuur' en 'Cultuurparticipatie'. Digitalisering kan immers het publieksbereik vergroten. Daarom komt er een ruimer budget voor projecten op het digitale terrein. In het kader van de cultuurparticipatie komt er een 10-puntenplan met daarin onder andere gratis rijksmusea voor kinderen tot en met 12 jaar. Er komt bovendien een nieuw op te richten programmafonds cultuurparticipatie. Het thema 'Een Mooier Nederland' slaat op het stimuleren van de internationale positie van Nederlandse architectuur en aandacht voor architectonische kwaliteit binnen de grenzen. 'Een Sterke Cultuursector' tot slot, moet tot stand komen door meer aandacht voor professionalisering en verzakelijking binnen de cultuursector. 'De sector moet tien miljoen verdienen', zegt Van Kranendonk, 'dan investeert de overheid in kwaliteit door middel van vijftien miljoen structurele subsidie. Er is geld, maar er moet ook geld op tafel komen.' De minister heeft Martijn Sanders gevraagd advies uit te brengen over dit onderwerp en over de vraag hoe verbindingen kunnen worden gelegd tussen de cultuursector en andere maatschappelijke sectoren.

Martin Berendse, directeur Kunsten bij OCW, geeft toelichting over het nieuwe stelsel, zoals dat per 2009 van start zal gaan. Het nieuwe subsidiëringmodel heeft twee loketten. Artistiek-inhoudelijke beslissingen vallen niet langer onder de verantwoordelijkheid van de bewindspersoon, maar onder die van de fondsen. Bestuurlijke beslissingen over de culturele sector blijven bij de minister. Ook blijft de adviserende taak van de Raad voor Cultuur bij overheidsbeslissingen behouden. Berendse kan niet vaak genoeg benadrukken, zegt hij, dat er geen verschil in hiërarchie is tussen instellingen die door de fondsen en instellingen die door het ministerie worden gesubsidieerd. 'Het is namelijk de stellige overtuiging van de minister dat de beoordeling van de meeste instellingen, net als in de wetenschap, door de sector zelf het beste kan worden gedaan.'

Instellingen die door OCW worden gesubsidieerd, moeten een specifieke functie hebben binnen het culturele bestel: een instandhoudingsfunctie, een ontwikkelfunctie, een ondersteunende functie of de functie van een internationaal platform. Dit betekent dat er voor sommige sectoren bijna niets verandert, maar voor andere, zoals de podiumkunsten, heel veel. Op nieuwe website www.cultuursubsidie.nl, die in de plaats komt van www.cultuurnota.nl, is daar meer over te vinden.

Bij OCW kan dus alleen maar geld aangevraagd worden op basis van een functie. De Fondsen worden het subsidieloket voor instellingen die niet met een bepaalde functie in het basisbestel worden opgenomen. Het heeft dan ook geen zin om op twee plaatsen subsidie aan te vragen. Als een aanvraag bij OCW niet ontvankelijk is vanwege onjuiste adressering, dan stuurt OCW de aanvraag automatisch naar het juiste loket. De fondsen doen hetzelfde. Aanvragen in het kader van amateurkunst en participatie moeten naar OCW in afwachting van de oprichting van het Fonds Cultuurparticipatie.

Tot slot zijn er nog instellingen die door OCW langjarig zullen worden ondersteund. Die zijn al door het ministerie aangewezen.

Uiterlijk één november wordt de nieuwe regeling definitief vastgesteld. Daarvoor kan de sector nog reageren op het concept van de regelingen van het nieuwe Fonds voor Muziek, Theater en Dans. Tussen mei en september 2008 wordt alles bestuurlijk rondgemaakt en worden er convenanten gesloten met de gemeentes en de provincies. Het nieuwe Fonds wordt betrokken bij het afstemmen van die convenanten om te voorkomen dat er afstemmingsproblemen ontstaan.

Volgens Berendse zijn er drie factoren die het nieuwe stelsel tot een succes zullen maken. 'Dat is dat alles goed geregeld is op het departement. Dat is de oprichting van een goed nieuw Fonds en dat bent uzelf.'

Hans Andersson, projectdirecteur van het nieuw op te richten Fonds voor Muziek, Theater en Dans (of te wel Fonds in Fusie), licht toe hoe het Fonds eruit komt te zien. Hij kan echter nog geen harde toezeggingen doen. Daarvoor is er nog teveel in beweging. Maar hij wil wel een tipje van de sluier oplichten. In het kort zou hij graag willen dat het nieuwe Fonds een partner is voor de sector. Het verdeelt dus niet alleen subsidies, maar wil betrokken zijn bij de podiumkunsten. Bijvoorbeeld door het stimuleren van een betere verbinding van de diverse schakels in de podiumkunsten (aanbod, afname), door als kenner een bijdrage te leveren aan het discours binnen de kunsten en door samen te werken met andere fondsen. Zo zijn er gesprekken gaande met stichting Doen en het VSB-fonds.

Op de daadwerkelijke regelingen wil Andersson nu nog niet vastgepind worden. In grote lijnen komt het er op neer dat de beslissingsstructuur van het Fonds zal veranderen vergeleken met de huidige situatie. De secretaris wordt het aanspreekpunt voor een discipline. Hij geeft preadvies en maakt een sectoranalyse. Er komen commissies per sector. Het bestand van leden wordt gepoold, zodat er ook over disciplinaire schotten heen kan worden gekeken. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de werking van het Fonds komt te liggen bij de tweekoppige Raad van Bestuur.

Het Fonds gaat 4-jarig en 1 tot 3-jarig subsidiëren. Voor 4-jarige aanvragen geldt dat er met de instellingen gesprekken vooraf zullen worden gevoerd en dat instellingen een beknopt en helder beleidsplan moeten indienen, gericht op de door het Fonds benodigde informatie. Projectsubsidies (1 tot 3 jaar) kunnen het hele jaar door worden ingediend. Die worden in 3 à 4 jaarlijkse rondes behandeld. Het streven is om binnen 13 weken uitsluitel te geven. De sector wordt, zoals Berendse al aangaf, betrokken doordat ze de gelegenheid krijgt om te reageren op de conceptplannen in september. Ook worden er gesprekken gevoerd met OCW en de grote steden om de tijdsschema's gelijk te trekken, zodat flexibiliteit gegarandeerd is. De huidige regelingen van de verschillende fondsen zijn nog geldig tot 31 december 2008, vanaf 1 januari 2009 gaan de regelingen van het nieuwe Fonds in.

De vragen die na het verhaal van Andersson uit de zaal komen, hebben vooral betrekkingen op het veranderen van diverse regelingen en op het beleid:

- instellingsfinanciering vs projectfinanciering

Johan Dorrestein, directeur van het Nederlands Blazers Ensemble, vraagt zich af hoe het nieuwe Fonds omgaat met subsidies voor aanvullende projecten en met de regelingen die nu onder het FPPM (Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing) vallen. Andersson legt uit dat het nieuwe Fonds niet te veel schotten wil tussen de diverse regelingen. In overleg met een instelling kan gekozen worden een project apart te subsidiëren of juist die middelen bij

de meerjarige subsidie in te stoppen. Als instellingen met een meerjarige subsidie projectsubsidie willen aanvragen dan kan dat dus best, al moeten ze er rekening mee houden dat het budget beperkt is. De minister heeft wel toegezegd dat er in ieder geval niet minder geld naar het Fonds gaat. En als de samenwerking met andere Fondsen doorgaat is er wellicht zicht op meer financiële ruimte. Wat betreft het FPPM, dat gaat op in het nieuwe Fonds. Podia kunnen dus voor programmeringssubsidies terecht bij het Fonds (en niet voor exploitatiesubsidies).

In dezelfde lijn wordt gevraagd of een door OCW gesubsidieerde instelling ook nog terecht kan bij bijvoorbeeld de Mondriaanstichting. Berendse legt uit dat het nu juist het streven van het nieuwe stelsel is het aantal loketten waar een instelling terecht kan terug te brengen.

- afstemming fonds - overheden

Harm Lambers, directeur van Theater Kikker vraagt hoe het staat met de afstemming tussen de verschillende overheden. Volgens Berendse gaat de minister nog met de andere overheden overleggen over zijn voornemens en vervolgens een en ander afstemmen. Bij die convenantbesprekingen wordt ook het Fonds betrokken. Het Fonds overlegt niet met de overheden, maar informeert wel. Andersson vult aan dat het Fonds bij zijn beslissingen ook zal kijken naar de gehele basisinfrastructuur en de functies die een instelling vervult binnen een gemeente. Dat kan met gemeentes afgestemd worden om zo te voorkomen dat instellingen buiten de boot vallen. Er zal dus wel degelijk zowel qua tijdsschema als inhoudelijk afstemming worden gezocht. Het Fonds is echter niet verantwoordelijk voor spreiding of het probleem dat het teveel aan gemeentelijke podia gevuld moet worden. Als het gaat om musea heeft de Rijksoverheid een duidelijke lijn getrokken wie er subsidie krijgt, zegt Berendse. Voor de niet-Rijksmusea die instellingsubsidie krijgen wordt in overleg met gemeentes een regeling getroffen. Hoe die er uit gaat zien, wordt later bekend.

- internationalisering

Een andere vraag is of de nadruk die de minister op internationalisering legt, ook betekent dat er meer geld voor komt. Volgens Martin Berendse is daar, wegens de nog te maken begroting, nog niets over te zeggen. Hij laat zich wel ontvallen dat internationalisering beleidsprioriteit heeft en dat er dus vanuit kan worden gegaan dat daar straks bij de Raad voor Cultuur en bij het Fonds meer aandacht voor zal zijn.

- visitatie

Op een vraag hoe de overgang van een 4-jarige subsidie naar een langjarige subsidiering met visitatie zal verlopen, antwoordt Sander Bersee, directeur Cultureel Erfgoed bij OCW die inmiddels is aangeschoven. Hij legt uit dat de subsidies moeten worden verdeeld, voordat er gevisiteerd is of visitatiecommissies zijn in de sector musea. Om dat op lossen zal de Raad voor Cultuur nog een keer voor vier jaar adviseren.

- eigen inkomsten-eis

Marten Oosthoek van Toneelgroep Dood Paard merkt op dat het voor kleine groepen die door theater worden uitgekocht nu al moeilijk is om aan de 15%-eis te voldoen. Hij wil weten hoe het Fonds straks met die prestatie-eisen om zal gaan. Volgens Andersson zullen die zakelijke prestatie-eisen straks slechts een van de beoordelingscriteria zijn. Innovatie in de kunsten is immers ook belangrijk. Er zullen dus bij het nieuwe Fonds geen generieke prestatie-eisen worden gesteld, er is ruimte voor flexibiliteit. Maar dat neemt niet weg dat er goede afspraken moeten worden gemaakt over de afname. Berendse bevestigt dat het Fonds zelf mag weten of het differentieert. Volgens de minister gaan wel binnen de basisinfrastructuur de inkomsteneisen omhoog.

- samenwerkingspartners bij verschillende loketten

Marion Schiffers van Jongerentheater 020 legt uit dat haar instelling met veel verschillende partners samenwerkt. Ze is bang dat die samenwerkingsverbanden door de nieuwe subsidiëringstructuur zullen worden opgesplitst. Volgens Berendse kan haar instelling, om de

samenwerking zo integraal mogelijk te behandelen, het beste samen met de partners een aanvraag doen bij OCW. Op basis daarvan kan met de verschillende gemeentes worden overlegd wat er mogelijk is. In dit licht reageerde de gemeente Amsterdam met het advies aan alle instellingen die bij hen geld aanvragen dit ook te doen bij OCW, het ministerie vraagt de instellingen hetzelfde te doen richting de gemeente Amsterdam.

- het functioneren van de beoordelingscommissie binnen de fondsen

Geert Overdam (Festival Boulevard) wil graag weten hoe de diverse commissies binnen het nieuwe Fonds zullen worden aangestuurd. Andersson legt uit dat er over de precieze invulling nog wordt gepraat. De uitkomst daarvan wordt in september bekend. In ieder geval zullen de secretarissen een hoofdrol spelen in de besluitvorming. De Raad van Bestuur houdt toezicht op het functioneren van de commissies. De beslissingen van de commissies zijn de dus de verantwoordelijkheid van de secretaris, de werking van de commissies die van de Raad van Bestuur. Het idee is om binnen de commissies een balans tussen dynamiek en continuïteit te vinden. Bij interdisciplinaire projecten kan er uitwisseling tussen de commissies plaats vinden.

- financiering van het fonds

Over de financiering van het Fonds wordt ook nog gepraat, zegt Andersson. Met OCW wordt aan de hand van de verwachte over te hevelen subsidies van OCW naar het Fonds gekeken hoeveel geld er nodig is. Wellicht wordt er daarna gekeken naar een vrij besteedbaar budget. En er wordt dus gezocht naar extra middelen door te kijken naar mogelijke samenwerking met andere fondsen, zoals het VSB Fonds en Stichting Doen.

- productiehuizen

Andersson licht op een vraag uit de zaal toe dat jonge theatermakers straks naar een productiehuis zullen moeten als ze willen beginnen met voorstellingen maken. Het is dan ook niet de bedoeling dat makers die daar zijn afgewezen vervolgens bij een nieuw loket terecht kunnen. Slechts bij hoge uitzondering zal er van die regel worden afgeweken.

- rol van de Raad voor Cultuur

Johan Dorrestein vraagt wat de rol van de Raad voor Cultuur wordt in het nieuwe stelsel. Staat de Raad straks niet buitenspel? Volgens Berendse is dat niet het geval. Ook al nemen de Fondsen straks de artistieke beslissingen, de Raad blijft de adviseur van de regering. Als de Raad vaststelt dat er iets misgaat, dan brengt hij daar advies over uit. En dan doet de regering daar al dan niet iets mee.

- culturele diversiteit

Ingeborg Wegter van Netwerk CS merkt op dat er in de nota nauwelijks aandacht wordt besteed aan bevordering van de culturele diversiteit. Wat betekent dit voor de invulling van de nieuwe subsidiestructuur en staat dat niet haaks op het uitgangspunt van de regering om de participatie te bevorderen? Martin Berendse antwoordt dat hierover door politici al vragen zijn gesteld en dat minister Plasterk naast minister voor Cultuur ook minister voor Emancipatiezaken is. Naar zijn persoonlijke inschatting zal er dan ook nog voldoende aandacht besteed worden aan het thema culturele diversiteit.

Ad 's-Gravesande sluit de bijeenkomst met de mededeling dat de intentie er is, in ieder geval vanuit Kunsten '92, om een nieuwe bijeenkomst te organiseren zo gauw er meer duidelijkheid te bieden is over het fonds in fusie en het programmafonds cultuurparticipatie.